

Meri- ja vesiviranomainen, Ruotsi

20.12.2023

Diaarinumero: 2168-23

Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission lausunto Ruotsin Meri- ja vesiviranomaisen ehdotuksesta muutetuista merialuesuunnitelmista

Rajajokikomissio kiittää Meri- ja vesiviranomaista mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta muutetuista merialuesuunnitelmista.

Suomalais-ruotsalaisen rajajokisopimuksen maantieteellinen soveltamisalue koskee Tornion- ja Muonion jokien kansainvälistä valuma-aluetta sekä rannikkoaluetta Tornion ja Haaparannan edustalla. Näin ollen merkittävin osa on jokialuetta. Tornionjoki on Itämeren merkittävin lohijoki. Myös Tornionjoen uhanalainen meritaimenkanta on merkittävä ja Tornionjoen uhanalainen vaellussiikakanta on Pohjanlahden tai jopa koko Itämeren suurin luonnonkanta.

Vaikka merialuesuunnitelman painopiste onkin mainitun soveltamisalueen ulkopuolella, on merellisillä toiminnoilla jopa ratkaisevaa merkitystä myös em. anadromisille kalakannoille. Rajajokikomissio lausuu ehdotukseen merialuesuunnitelmaksi - lähinnä anadromisten kalojen näkökulman kautta.

Merellinen tuulivoima Itämerellä

Rajajokikomissio on huomannut, että suunnitteilla on suuri määrä tuulivoimaa merialueelle Perämereltä alas Eteläiselle Itämerelle sekä Ruotsissa, että Suomessa. On erittäin suuri haaste arvioida yhteis- ja kumulatiiviset vaikutukset kaikista hankkeista kokonaisuutena, ottaen huomioon suunnitteilla olevan merellisen tuulivoiman mittakaavan laajalla maantieteellisellä alueella.

Vaikutukset vaelluskaloihin

Tornionjoki on kotijoki Euroopan elinvoimaisimmalle luonnonlohikannalle ja tuottaa suurimman osan koko Itämeren villistä lohesta. Tornionjoen lohi vaeltaa syönnösalueille jopa eteläiselle Itämerelle ja takaisin Tornionjokeen kutuvaelluksellaan. Erittäin uhanalainen vaellussiika vaeltaa jopa Ahvenanmaalle. Komissio korostaa, että myös muita vaelluskalalajeja kuten ankerias, nahkiainen ja meritaimenta on tärkeää huomioida.

Tätä kirjoittaessa puuttuu tietoa lohien tarkoista vaellusreiteistä, mutta on olemassa tietoa, joka pohjautuu saalistietoihin, joka viittaa siihen, että lohi vaeltaa pitkin suomen länsirannikkoa kutuvaelluksellaan kohti pohjoisia Perämeren lohijokia. Vuoden 2023 aikana SLU:n (Sveriges Lantbruksuniversitet) kalatelemetriaryhmä on seurannut lohien vaellusta, jotka merkittiin sateliittilähettimillä eteläisellä Itämerellä. Tulokset viittaavat siihen, että ainakin osa lohista vaeltaa muutaman suunnitellun tuulivoimapuistoalueen läpi tai niiden läheisyydessä. On kuitenkin olemassa tarvetta lisätutkimukselle ja sen edellytyksenä on tutkimusten rahoitus.

Suunniteltu tuulivoima merialueella Ruotsin itärannikon ja Suomen länsirannikon edustalla sijoittuu suurin piirtein lohien vaellusreiteille. Tuulivoimaloista on tarpeen johtaa sähkö maalle merenpohjalle sijoitettavien merikaapeleiden kautta, jotka asettautuisivat poikittain lohien vaellusreiteille niin, että lohien tulisi ylittää suuri määrä merikaapeleita vaelluksellaan.

Kuulemisaineistossa todetaan, että: ”Tietotilanne liittyen kalaan ei näytä, että elektromagneettiset kentät olisivat uhka kaloille tai kalapopulaatioille (Öhman, 2023).”

Rajajokikomissio huomauttaa, että tämä ei poissulje mahdollisuutta, etteivätkö elektromagneettiset kentät ja muut tuulimylyjen vaikuttavuudet voisi olla uhka vaelluskalastolle. Komissio toteaa, että tätä kirjoittaessa on rajoitetusti kokemusta merellisestä tuulivoimasta Itämerellä, mikä vaikeuttaa mahdollisten vaikutusten arviointia. Suuri kysymysmerkki on juuri yhteis- ja kumulatiiviset vaikutukset suuresta määrästä tuulivoimapuistoja teollisessa mittakaavassa laajalla alueella.

Kuulemisaineistossa todetaan, että: ”Nykyiseen tiedon mukaan katsotaan, että merellisen tuulivoiman rakentaminen ei olisi uhka kalalajeille tai kalapopulaatioille, ...”. Ottaen huomioon tämänhetkisen rajallisen tiedon määrän merituulivoiman vaikutuksista vaelluskaloihin rajajokikomissio pitää tärkeänä, että toimitaan varovaisuusperiaatteen mukaisesti.

HaV kysyy erityisesti mitä mieltä kuulemiseen osallistuvat ovat ehdotuksista energia-alueista tai vaihtoehtoisista energia-alueista. Komissio toteaa, että on mahdotonta ottaa kantaa ehdotettuihin energia-alueisiin ottamatta huomioon energia-alueiden kokonaisuus koko Pohjanlahdella ja Itämerellä.

Rajanylittävä yhteistyö merellisen tuulivoima kokonaisvaikutusten arvioimiseksi

Rajajokikomissio toteaa, että yhteistyö Ruotsin ja muiden Itämeren maiden kanssa kokonaisvaikutusten arvioinnissa on erittäin tärkeää varsinkin siitä syystä, että vaelluskalat (etenkin Tornionjoen lohi) ovat yhteinen resurssi. Siinä tapauksessa, että joku Itämeren valtioista aiheuttaisi merituulivoima-hankkeilla vaellusesteitä tai muuten vaikeuttaisi lohen elinoloja, se voitaisiin katsoa rajan ylittävänä vaikutuksena.

Komissio esittää, että strategisessa työssä tulisi varmistaa, että ei kiirehdiä liiallisesti merituulivoiman rakentamisessa ennen kuin kokonaisvaltainen vaikutusarviointi on mahdollista ja voidaan varmistaa, että vaelluskaloille ei aiheuteta peruuttamatonta haittaa.

Lausunnon on valmistellut komission vesi- ja ympäristöinsinööri Simja Lempinen. Komissio on hyväksynyt lausunnon sähköpostimenetelmällä 20 joulukuuta 2023 ja lausunto on tallennettu ACTA diaarihallintajärjestelmään.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio

TIEDOKSI

Ympäristöministeriö

Suomen ympäristökeskus